

“Duanız olmadıktan sonra Rabbim sizi neylesin?” (Furkan Suresi, 77. ayet)

İnsanın kendi acziyetini, Alemlerin Sahibi'nin sonsuz kudretini idraki ve itirafıdır dua.

Bize bizden yakın olana, bizi bizden iyi bilene teslim olmaktır dua.

İçimizde saklı dünyayı, dışımızdaki kainatı her an görüp gözetten Yüce Yaratıcı'nın huzurunda olmaktır dua.

Yürekten kopup gelen niyaz, edeple eğilen baş ve gözden süzülen bir damla yaştır dua.

Sonsuz kudret ve merhamet sahibinin kapısında heyecan ve umutla bekleyiştir dua.

Kurumuş dudakların, rahmet ve lütuf pınarlarından içmeye iştiağıdır dua.

Karşılıksız, sınırsız verilmiş nimetlere teşekkürdür dua.

Dostun dostla, sevenin sevgiliyle muhabbetidir dua.

En mahrem sırları Padişahlar Padişahı'na açabilmektir dua.

Dünya gurbetinden gerçek sılaya yöneliştir dua.

Seher vakitlerinin kandili, hak yolcusunun menzildir dua.

İslâm olmandır, mümin olmandır, özgür olmandır, kul olmandır dua...

“Ey Rabbim! Senden başka ilâh yok. Seni her türlü kusur ve eksiklerden tenzih ederim. Ben, kendine zulmedenlerden oldum.”

“Ey Rabbimiz! Hata eder veya unutursak bizi sorumlu tutma.

Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme.

Ey Rabbimiz! Güç yetiremeyeceğimiz şeylerle bizi yükümlü tutma.

Bizi affet. Kusurlarımızı bağışla. Bize merhamet et. Sensin bizim mevlâmız...”

Sözlükte “birisini çağırarak, birisinden bir şey istemek, birisini bir şeye sevk etmek, niyaz, nida,

yalvarış, namaz, salavat” gibi anlamlara gelen “dua” kelimesi, kavram olarak “kulun, Allah Tealâ’dan, talepte bulunması, bir şey dilemesi” manasında kullanılır.

Günümüzde her ne kadar insan “dilediğini, dilediği zaman ve dilediği biçimde yapabilen canlı” olarak tanımlansa da, insanoğlu hiçbir zaman böyle “mutlak” bir kudrete sahip olmamıştır.

Dua: İlahi İradenin Farkında Olmak

Evet, insanda bir “dileme” kudreti vardır. Ancak insanın bir işi, bir faaliyeti gerçekleştirebilmesi için sadece “dilemesi” yeterli değildir. Birbiri peşinden gelen ve birbirine bağlı olan bir dizi sürecin varlığı şarttır. Şöyle ki:

İnsan, kendisinde bulunan “dileme” kudreti ile bir işi yapmayı diler.

Eğer Allahu Tealâ da o insanın o işi yapmasını murad etmiş ise;

İnsanda da o işi yapma gücü mevcut ise, o zaman o iş hayata geçer, vücut bulur. Birbirine bağlı bu üç süreçten birisi eksik ise, o iş gerçekleşmez.

Mesela eğer bir insanda kitap okumayı “dileme” bilinç ve kudreti yoksa, veya Allahu Tealâ o an o kişinin kitap okumasını murad etmemiş ise, yahut o insanda kitap okuma faaliyetini gerçekleştirecek güç (görme, idrak gücü vs.) ve bunun için gerekli organlar yok ise, o kişinin kitap okuma faaliyetini hayata geçirmesi mümkün olmayacaktır.

Demek ki, günlük hayatımızda yapıp durduğumuz en tefarruat işlerde bile ilâhî iradenin tecellisi var. O irade olmadan nefes alıp-vermek bile mümkün değil.

İşte o iradeyi hatırlamak, gerçek kudretin sahibinin farkında olmak dua. O’nu unutmak, kudreti kendimizde mal etmek ise duasızlık.

Bir işin meydana gelmesi için, sadece o işi yapmak niyetinde olan insanın dilemesinin yeterli olmayacağı Kur'an'da şöyle ifade buyrulur: "Hiçbir şey için, 'yarın ben bunu yapacağım' deme. Ancak 'Allah dilerse yapacağım' de." (Kehf/23-24.)

Diğer taraftan günlük hayattaki iş ve faaliyetlerimizin hepsinin "kitap okumak" gibi basit eylemlerden ibaret olmadığını söylemeye lüzum yok. Bazen öyle zamanlar olur ki, kendi güç ve kudretimiz de dahil olmak üzere, bir işi gerçekleştirebileceğimize dair görünür bir sebep, hatta bir işaret dahi bulunmaz. Ama biz yine de olmasını istediğimiz o iş için mutlak kudret sahibi olan ve gücü her şeye yeten Yüce Yaratıcı'ya yönelir, el açar, tazarru ve niyazda bulunuruz da, yağmurlu bir havada gökyüzünü kaplamış bulutların arasından güneşin aniden yüzümüze gülüvermesi, içimizi ısıtması gibi birden kapımız çalınır, telefonumuz çalar veya bir "dost"a rastlarız.

Aslında o kapıyı veya telefonu çaldıran da, o dostu karşımıza çıkaran da, bize şah damarımızdan daha yakın olan ve yüreğimizden kopup dilimizden dökülen yalvarışları, sığınışları hakkıyla işitip, bize karşılık veren Yüce Allah'tır.

□ **O, Kendisinden İsteyeni Sever**

Mü'min bilir ki, "insan" olarak, "kul" olarak acizdir, muhtaçtır; gücü ancak istemeye yeter. Bilir ki Yüce Yaratıcı "Gani"dir, lütuf, kerem ve ihsan sahibidir, cömerttir. Ve yine bilir ki, yöneldiği Rabbi, bu yönelişi sever, kendisinden istenmesinden hoşnut olur. Kendisinden istiğna edilmesinden, kendisine muhtaç olunmadığı anlamına gelecek tavırlar sergilenmesinden ise hoşlanmaz, gazaplanır...

Dua'nın mü'min kulun hayatındaki önemini, "Dua ibadetin ta kendisidir." (Tirmizî, Ebu Davud) ve "Dua ibadetin özüdür." (Tirmizî) buyurarak özetleyen Peygamber A.S. Efendimiz, kulun duasının Yüce Allah nezdindeki önem ve anlamını da şöyle ifade eder:

"Kim Allah'tan dilekte bulunmaz, istemezse, Allah ona öfkelenir." (Ahmed b. Hanbel, Tirmizî, İbnu Mâce),

"Allah'ın fazl u kereminden isteyin. Zira Yüce Allah, kendisinden istenmesini sever." (Tirmizî)

□ **Dua, Acziyetin İtirafıdır**

Kulun Allahu Tealâ'dan birşey istememesinin O'nu neden gazaplandırıldığı ilk bakışta anlaşılabilir. Ancak Yaratıcı ile yaratılan arasındaki ilişki ve yaratılanın Yaratıcı karşısındaki konumu üzerinde biraz düşündüğümüzde, buradaki inceliği keşfetmemiz zor değildir.

Her şeyden önce insan, anlatmaya çalıştığımız gibi mutlak manada kendisine yetebilen ve kendi varlığı da dahil olmak üzere eşya ve olaylar üzerinde mutlak belirleyici kuvvete sahip bir varlık değildir. Kalbinin çalışması, kalbin pompaladığı kanın vücudundaki bütün hücrelere dağılması ve temizlenmek için geri toplanması, soluk alıp vermesi gibi bedensel faaliyetleri üzerinde bile tasarruf gücü bulunmayan insanoğlu, şeytanın ve şeytanî düşünce biçimlerinin aldatmasıyla kendisini bu evren üzerinde herşeyden müstağni ve bağımsız görmeye başladığı anda azgınlaşmaya, tuğyana ve dalâlete doğru gidiyor demektir.

Bu, insanoğlunun, kendisinde "ilâhî" bazı güç ve özellikler vehmetmesi demektir. Tıpkı bugünün insanının, uzaya çıkmakla, genlerin şifresini çözmeye başlamakla veya birtakım hastalıkların şifasını keşfetmekle kendisinde vehmettiği güç ve yetiler gibi.

İşte bu durum, azgınlığa, dalâlete ve yeryüzünde ilâhî sınırları tanımama azgınlığına sapma durumudur ki, insana, "kainatın tek hakimi" olduğunu fısıldayan şeytanî bir tuzaktır.

Böyle bir halet-i ruhiye içinde bulunan insan, elbette kendisini Yaratıcı'dan müstağni sayacak, O'nun huzurunda aczini itirafı küçüklük görecektir ve O'na dua etmeyi, yalvarmayı, tazarruda bulunmayı kendi "şanına" yakıştırmayacaktır!

Böyle bir isyan, tuğyan ve tekebbür halinin Alemlerin Sahibi'ni gazaplandırmasından daha doğal ne olabilir?

Kendi biyolojik varlığı üzerinde, bir çiçeğin açmasında, toprağa düşen yağmurla bir tomurcuğun patlamasında, güneşin doğmasında, yıldızların ışımasında ve evrendeki muhteşem düzen ve dengenin kusursuz yürüyüşünde hiçbir zaman en küçük bir tasarrufu ve belirleyiciliği bulunmamış ve bulunamayacak olan insanoğlunun, haddini aşarak azgınlaşması ve kendisinde, adı konmamış bir ilâhlık vehmetmesi elbette gayret-i ilâhiyyeye dokunacaktır!

İşte insanın duayı terketmesi, Yaratıcı ile ilişkisini kesmesi ve O'na muhtaç olmadığı vehmine kapılması anlamına geldiği için Yüce Allah'ı gazaplandırır.

Bu sebeple Yüce Rabbimiz, “kendisine yalvararak, kendisinden korkarak ve umarak” dua etmemizi istemekte ve duayı gizlice yapmamızı tavsiye buyurmaktadır. (Araf/55-56)

Bir diğer ayette ise: “Ve Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin, duanızı kabul edeyim. Şüphesiz kibirlenerek bana kulluktan uzaklaşanlar, aşağılık kimseler olarak cehenneme gireceklerdir.” (Mümin /60) buyrulur

Kulun duası ile ilâhî rahmet arasında doğrudan ve sıkı bir ilişki vardır. Duayı terk eden kimse, kendisini ilâhî rahmetten mahrum etmiş demektir. İlâhî rahmetten mahrum olan kimsenin de duadan nasibi olmaz.

Peygamber A.S. Efendimiz bu ilişkiyi şu şekilde ifade buyurur: “Sizden kime dua kapısı açıldı ise, ona rahmet kapıları açılmış demektir.” (Tirmizî)

Yaratıcı İle Sürekli İrtibat Hali

Yaratıcı ile insan arasında gerçek bir “iletişim” bulunduğu en canlı ve somut yansımasının dua olduğunu söylersek yanlış olmaz. Bizler, sadece başımıza gelen bir sıkıntının gitmesi veya yapmak istediğimiz bir işin gerçekleşmesi için dua etmeyiz. İleride başımıza gelebilecek sıkıntıların gelmemesi veya bize isabet etmeyebilecek iyiliklerin isabet etmesi için de dua ederiz. Aynı şekilde, geçmişte bir anlık gafletle işlediğimiz hatalardan tevbe veya geçmişte yaşadığımız güzelliklerin şükürünü eda anlamında da dua, vazgeçilmez sığınağımızdır.

Nitekim Rasul-i Ekrem A.S. Efendimiz, “Şüphesiz ki dua, hem başa gelen, hem de henüz gelmemiş olan şeylere faydalıdır. Bunun için dua etmek suretiyle Allah’a ibadet edin” (Tirmizî)

buyurur.

Yaratıcı ile kul arasındaki bu iletişimin mahiyetini ve önemini, hadis kitaplarımızdaki “Deavât” bölümleri ile, dua konusunda ulemamız tarafından “ed-De’avât”, “el-Ezkâr” adıyla yazılmış müstakil kitaplarda yer alan hadis rivayetlerinin çeşitliliği en çarpıcı biçimde gösterir.

Bütün bu rivayetlerde küfürden korunup, iman ve hidayet üzere bulunmayı istemek için okunması tavsiye buyurulan dualardan tutun, tuvalete girerken-çıkarken, abdest alırken, yatağa girerken, yolculuğa çıkarken, eve dönerken, alışverişe başlarken, namaz, oruç, hac, zekât gibi ibadetleri ifa etmeden önce ve ifa ettikten sonra, bir bela ve sıkıntı ile karşılaştığımızda, ondan kurtulduğumuzda, rızık istemek için, borçtan kurtulmak için, hastalandığımızda ve hastalıktan kurtulduğumuzda, elbise giyerken, yemeğe başlarken ve sofradan kalkarken, nikâhlanırken, misafirlige gittiğimizde, gece karanlığı bastırıldığında, sabaha çıktığımızda, korktuğumuzda, sevindiğimizde, gamlandığımızda okunacak dualar, adeta ömrümüzün her anını ve günlük hayatımızın her safhasını, sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Yüce Yaratıcı'nın yanbaşıımızda bulunduğu hissi ile yaşamamızın yolunu, yöntemini gösterir.

Yüce Allah Kur'an'da bize “şah damarımızdan daha yakın” olduğunu haber verir (Kâf/16) ve şöyle buyurur: “Dua eden bana dua ettiği zaman, onun duasına karşılık veririm.” (Bakara/186)

Resulullah A.S. Efendimiz, müminin günlük hayatında Allahu Tealâ ile irtibatını sağlayan duanın yerini vurgulamak için şöyle buyurur: “Sizden her biriniz, Rabbi’nden bütün ihtiyaçlarını istesin. Hatta ayakkabısının bağı koptuğunda onu bile istesin!” (Tirmizî)

Mümin ve Bunalım

Mümin kulun Yüce Yaratıcı ile irtibatı öyle kalıcı ve sağlamdır ki, hayatındaki hiçbir kırılma noktası onu Rabbi’nden uzaklaştırmaz. Aksine O’na daha da yaklaştırır.

Rabbi ile irtibatı kuvvetli olmayan insan, önemli bir konuda bir tercih yapmak durumunda kaldığında gerginleşir, strese girer. İyi bir mümin ise böyle bir durumda “istihare duası” okur.

Günümüzde çoğu insan, başına bir sıkıntı geldiğinde bunalıma girer, içkiye veya yatıştırıcı ilaçlara sığınır. Hakiki mümin ise böyle durumlarda “salât-ı tefriciye” okur.

Birçok insan, bir işin sonucu istediği gibi olmadığında isyan eder, lânet okur. Mümin ise tevekkül eder ve “İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn” diyerek kendisi için mutlaka bir hayır bulunduğunu düşünür.

Ve mümin, bir haceti, sıkıntısı olduğunda “hacet duası” okur ve hacet namazı kılar.

Müminin hayat tarzı bellidir: Gücünün yettiği tedbirleri alır ve Alemlerin Rabbi'ne sığınır. Yaşadığı her olay onun için bunalım ve stres kaynağı değil, Yüce Allah'la bir irtibat sebebidir. Yani dua için bir vesile...

Sözlükte “birisini çağırarak, birisinden bir şey istemek, birisini bir şeye sevk etmek, niyaz, nida, yalvarış, namaz, salavat” gibi anlamlara gelen “dua” kelimesi, kavram olarak “kulun, Allah Tealâ'dan, talepte bulunması, bir şey dilemesi” manasında kullanılır.

Günümüzde her ne kadar insan “dilediğini, dilediği zaman ve dilediği biçimde yapabilen canlı” olarak tanımlansa da, insanoğlu hiçbir zaman böyle “mutlak” bir kudrete sahip olmamıştır.

Yardım Kapıları Nasıl Açılır?

Hz. Ömer R.A. halife olup insanların idare ve terbiye işini üstlenince, adeta bütün müminler adına ağlama görevini de üzerine almıştı. Derdi olan ona gelir, o da bu dertleri bildiği bütün tedbirleri kullanarak çözmeye çalışırdı. Aciz kaldığı işleri de Alemlerin Rabbi'ne arz ederdi. Bu arada yaptığı en önemli şey ağlamak ve istiğfara sarılmaktı. Bunları göğün kapılarını açmak ve ilâhî desteği çekmek için yapıyordu. Kendini aşan her haceti böyle görüyordu.

Bir gün kuraklık ve kıtlıktan şikayet ettiler. “Tarlalarımız, hayvanlarımız telef oldu” diye yakındılar. Yağmur için dua etmesini istediler. Kabul etti ve halkı mescitte topladı. Minbere çıkarak ellerini açtı ve şöyle yakarmaya başladı:

“Allahım! Bize acı. Bize rahmet et!..”

Hiç durmadan istiğfar ediyordu.

Yağmur için dua etmesini rica edenler hayret ettiler. “Biz yağmur için dua talep etmiştik. Oysa o hep istiğfar ediyor.” dediler. Hz. Ömer R.A. onlara:

“Rabbinizden mağfiret dileyin. Çünkü O, çok bağışlayıcıdır. Mağfiret dileyin ki, üzerinize gökten bol bol yağmur indirsın. Mallarınızı ve oğullarınızı çoğaltsın. Size güzel rızıklar sunan bahçeler ihsan etsin, sizin için ırmaklar akıtsın.” (Nuh/10-12) ayetini okudu ve şöyle dedi:

“Ben üzerinize göğün kapılarını açacak ve size yağmur yağdıracak asıl işi yapıyorum!..”

Onlar, dermanı derdi verenden istiyorlardı. İçine düştükleri her türlü sıkıntı ve bunalımı önce kendi hallerini düzelterek çözmeye başlıyorlardı.

Uyarı ve azabı hak eden azgın nefislerini Yüce Yaratıcı'ya şikayet ediyor, O'ndan özür diliyorlardı. İnsan düzelmeden hiçbir şeyin düzelmeyeceğini biliyorlardı.

Günahta ısrar eden bir nefsin, nimetler içinde yüzmesini hayırlı bir hal değil, gizli bir felaket olarak görüyorlardı. Allah'tan imkanların da hayatın da hayırlısını istiyorlardı.

Bugüne gelince; acaba biz, kendimiz için dert olan şeylere derman diye sarılıyor olabilir miyiz?